

INFORMAČNÍ BULLETIN ČESKOSLOVENSKÉHO ÚSTAVU ZAHRANIČNÍHO

5/2001

31. květen 2001

Vydává Československý ústav zahraniční, Karmelitská 25,
118 31 Praha 1 - telefon a fax 575 337 32, 575 337 34

V úterý 8. května 2001 vzdali na Olšanských hřbitovech v Praze vrcholní představitelé České republiky, včetně prezidenta Václava Havla, ministrů a zástupců armády, hold lidem, kteří za II. světové války zahynuli při obraně a osvobození Československa. V den 66. výročí kapitulace nacistického Německa položili věnce k hrobu neznámého vojína na vrchu Vítkově. Květinové věnce byly položeny jak na Čestném rudoarmějském pohřebišti, tak na Pražském válečném hřbitově, u Památníku čs. letců, na Pohřebišti příslušníků Československého armádního sboru v SSSR, kteří zemřeli po II. světové válce na následky těžkých zranění, na Pohřebišti bulharských občanů, kteří padli za svobodu Československa a také u Památníku hrdinů Pražského povstání.

O ČSÚZ jednou větou ...

24. dubna 2001 - se v Československém ústavu zahraničním uskutečnila přátelská beseda s členkami Klubu sociálně demokratických žen na obvodě Prahy 5. Předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota poskytl přítomným informaci o působení Československého ústavu zahraničního. Přátelské posezení bylo zakončeno ochutnávkou znojemských vín.
3. května 2001 - se předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota a ředitel pan Josef Kolínský zúčastnili recepcce, kterou na počest státního svátku své země uspořádal velvyslanec Polské republiky, J. E. pan Andrzej KRAWCZYK s chotí.
7. května 2001 - se předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota zúčastnil na pozvání velvyslance Ruské federace, J. E. pana Igora SAVOLSKÉHO recepcce u příležitosti 56. výročí vítězství nad fašismem.
9. května 2001 - se konala v Československém ústavu zahraničním přátelská beseda s velvyslankyní Kanady, J. E. paní Margaret HUBER na téma kanadsko-českých vztahů a možností jejich rozvoje.
10. května 2001 - se konala valná hromada Pražské skupiny SVU. Zúčastnili se jí členové z řad ČSÚZ předseda Jaromír Šlápota a ředitel Josef Kolínský.
15. května 2001 - se předseda ČSÚZ Jaromír Šlápota zúčastnil recepcce, kterou na počest Dne Schumanovy deklarace uspořádal velvyslanec Evropské unie v Praze, J. E. pan Ramiro CIBRIAN UZAL s chotí.
16. května 2001 - se konalo v Praze zasedání představenstva Československého ústavu zahraničního.
29. května 2001 - navštívila ČSÚZ vedoucí sekretariátu Masarykova demokratického hnutí paní dr. Alice RUNDUSOVÁ. Přijali ji předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota a ředitel pan Josef Kolínský.
30. května 2001 - se konala v ČSÚZ přátelská beseda s novým velvyslancem Slovenské republiky, J. E. panem Ladislavem BALLKEM na téma slovensko-českých vztahů a možností jejich dalšího rozvoje.

Událo se v České republice

- 20. dubna 2001 - do Prahy přiletěl známý holywoodský herec Anthony Hopkins. V následujících šesti týdnech tu bude natáčet svůj nový film s názvem Černá ovce.
- 21. dubna 2001 - na oficiální návštěvu přiletěl do ČR ministr zahraničí ČLR Tchang Ťiasüan. Rozhovorům Prahy s Pekinem tradičně dominují hospodářské otázky, které v poslední době zatěžuje obrovský obchodní deficit ČR. Loni činil vůči ČLR 24 miliard korun.
- 22. dubna 2001 - zvláštní vlak přivezl do jaderné elektrárny Temelín 40 tun jaderného paliva pro reaktor druhého bloku. Palivo dodala americká firma Westinghouse do štětínského přístavu na lodi Andromeda. Z Polska je pak na místo určení přepravil přísně utajený zvláštní vlak.
- 23. dubna 2001 - Belgie, která bude od 1. července předsedat Evropské unii, se blíže představila v ČR tzv. Belgickými dny. Trvaly do 10. května a na programu bylo fotbalové utkání, dny belgické kuchyně, několik přednášek a výstav a týden belgického filmu.
- 24. dubna 2001 - na brněnském výstavišti začaly stavební veletrhy, kterých se účastní 1253 vystavovatelů z 20 zemí. Jejich letošní ozdobou byly nejnovější stavební stroje a nosným tématem byla regenerace panelových domů.
- 24. dubna 2001 - právněinformační server www.epravo.cz zahájil provoz. Soustředí se na právní výklad a komentáře ke společenskému dění. Má být k dispozici právníkům, manažerům průmyslových podniků a obchodních společností.
- 26. dubna 2001 - nejmodernější centrum diagnostiky rakoviny prsu bylo otevřeno v Praze. Je součástí Radiodiagnostické kliniky Všeobecné fakultní nemocnice 1. lékařské fakulty UK a jen jeho přístrojová část stála 20 miliónů korun.
- 27. dubna 2001 - Evropsko-české fórum, vytvořené obchodními komorami Německa, Francie, Británie, Nizozemska a Švédska, které reprezentuje zahraniční investory, již přineslo do ČR 11,8 miliard eur investic, které vytvořily pracovní příležitosti pro 280 tisíc lidí.
- 29. dubna 2001 - špičkoví chirurgové z USA, Švýcarska a Norska, kteří se zúčastnili 8. kongresu Evropské rady pro onemocnění střeva a konečníku, jenž se poprvé ve své historii konal v Praze, operovali v Motole pět českých pacientů.

- 3. května 2001 - 70. narozeniny oslavila herečka Jiřina Bohdalová.
- 3. května 2001 - na svou první návštěvu přijel do České republiky španělský princ a následník trůnu Felipe. Podpořil plánovaný vstup ČR do Evropské unie s tím, že tak smýšlí i většina Španělů.
- 3. května 2001 - v Praze to byl nejteplejší 3. květen za posledních 226 let. S naměřenou teplotou 28 stupňů Celsia tak překonal dosavadní rekord z roku 1966, kdy to bylo pouhých 26,2 stupně.
- 3. května 2001 - v tuto chvíli se dokončuje, natáčí či připravuje přes třicet českých celovečerních hraných a dokumentárních filmů. Podstatnou část z nich prezentovali jejich producenti a režiséři na přehlídce českých filmů FINÁLE v Plzni. Již za čtrnáct dní založí promítači do svých strojů neočekávanější film TMAVOMODRÝ SVĚT Jana Svěráka.
- 6. května 2001 - ve Velkém sále Žofína začal slavnostním koncertem 38. mezinárodní televizní festival Zlatá Praha.
- 7. května 2001 - na oslavy výročí konce druhé světové války přijel do Plzně vnuk generála George Smitha Pattona, který Plzeň v květnu 1945 osvobodil.
- 7. května 2001 - Prahu navštívil na několik hodin belgický premiér Guy Verhofstadt. Informoval o záměrech belgického předsednictví Evropské unie, které začne 1. července.
- 9. května 2001 - v Brně začal 6. mezinárodní veletrh obranné a bezpečnostní techniky a speciálních informačních systémů Idet. Na brněnském výstavišti se představilo 330 společností z 23 zemí. Idet byl tak letos největším veletrhem svého druhu pořádaným v Evropě.
- 10. května 2001 - v Průmyslovém paláci na pražském Výstavišti byl zahájen 7. mezinárodní knižní veletrh. Účastnilo se jej 658 vystavovatelů z 27 států, z nichž je zastoupeno nejvíce Švýcarsko, a to sedmi významnými autory.
- 10. května 2001 - na 38. ročníku Mezinárodního televizního festivalu Zlatá Praha byly předány ceny. Vítězným dílem přehlídky se stal pořad Zelený stůl (Tanec smrti v 8 obrazech) z Velké Británie.
- 12. května 2001 - šestapadesátý ročník mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro začal ve Smetanově síni Obecního domu v Praze poněkud netradičně. Sice zazněla Smetanova Má vlast, ale tentokrát koncert nepřenášela přímým přenosem televize a interpretem nebyla Česká filharmonie, ale Symfonický orchestr Českého rozhlasu.
- 14. května 2001 - Praha přivítala reprezentační hokejový tým, který v Hannoveru vybojoval titul mistrů světa. České mužstvo tak poté, co

se v Naganu v roce 1998 stalo olympijským vítězem, okupuje už tři roky nejvyšší místo na žebříčku světové hokejové soutěže.

- 14. května 2001 - zákon o výstavbě plzeňského dálničního obchvatu, který vetoval prezident Václav Havel, znovu schválila Poslanecká sněmovna dokonce s větší podporou, než při prvním hlasování letos v únoru. Zatímco tehdy ho podpořilo 131 přítomných, tentokrát našel podporu u 145 poslanců, třináct bylo proti a dvacet nehlasovalo.
- 16. května 2001 - Senát schválil nové názvy krajů. Budějovický bude přejmenován na Jihočeský, Jihlavský ponese název Vysočina, Brněnský se vrátí k názvu Jihomoravský a Ostravský je nyní Moravskoslezský.
- 17. května 2001 - mezinárodní poroty festivalu Pražské jaro udělily ceny v každoroční soutěži. Z více než 100 účastníků získala první místo dvacetiletá flétnistka Dora Seresová z Maďarska, druhou cenu si odnesla její krajanka Karalina Kramaricová a třetí Italka Chiara Piccinelliová. V hobojích putuje první cena do Estonska (Kalev Kuljus), druhá do Francie (Fabien Thouand) a třetí si rozdělili náš Vladislav Borůvka a Francouzka Nora Cismondiová.
- 19. května 2001 - šedesátiny oslavila herečka Iva Janžurová.

Co, kdy, kde ...

- 28. října 2000, u příležitosti tohoto významného data českých dějin, převzala vdova po vydavateli krajanského listu NEDĚLNÍ HLASATEL, paní Růžena Kučerová a syn Josef Kučera ml. pro dr. Josefa Kučeru st. Řád JUDr. Karla Kramáře I. st., který mu udělila in memoriam Národně demokratická strana působící v České republice za zásluhy o nezávislost, svobodu a suverenitu ČR.
- 16. března 2001 se konal v Bratislavě již 7. český ples. Jeho pořadatelem byl Český spolek na Slovensku.
- 24. března 2001 se konalo v Paříži výroční shromáždění Spolku rodáků z českých zemí a ze Slovenska ve Francii. Předsedou spolku zůstává Michel G. ANDRE. ČSÚZ přeje nově zvolenému výboru hodně úspěchů v další práci.

- 31. března 2001 přinesly Vídeňské svobodné listy důležité oznámení, z něhož jsme pochopili dva základní momenty:
  - vzhledem k finančním potížím na přechodnou dobu přestanou VSL vycházet, a že
  - manželé Marie a Jindřich Brázdilovi ze zdravotních a věkových důvodů ukončili své působení v administraci listu.
 Přejeme Menšinové radě české a slovenské větve v Rakousku, která je vydavatelem Vídeňských svobodných listů, aby brzy překonala vzniklé problémy. Na pokračování listu se těšíme.
 Manželům Brázdilovým touto cestou děkujeme za dosavadní spolupráci a přejeme jim do příštích let hodně zdraví, pohody a spokojenosti.
- 7. dubna 2001 se konala řádná valná hromada České besedy Daruvar v Chorvatsku.
- 8. dubna 2001 jeden z neúspěšnějších československých pilotů II. světové války generál František PEŘINA oslavil 90. narozeniny. František Peřina se narodil 8. dubna 1911 v obci Morkůvky u Břeclavi. V bitvě o Francii v roce 1940 si na své konto tento letec připsal 14 sestřelených německých letadel. Po kapitulaci Francii se stal stíhačem bombardovací peruté britského královského letectva. Po návratu z války do vlasti po únoru 1948 odešel do emigrace. Žil v Anglii, Kanadě a nakonec ve Spojených státech. V roce 1993 se vrátil do vlasti.
- 13. dubna 2001 zemřel v USA ve věku 78 let významný člen česko-americké komunity Václav HYVNAR. V roce 1998 mu prezident republiky Václav Havel udělil Řád T. G. Masaryka za jeho exilovou činnost ve prospěch návratu demokracie do vlasti a za práci mezi českými katolíky v USA.
- Ve dnech 13. a 14. dubna 2001 se čeští krajané v Lucemburku sešli ve městě Villerupt na ČESKÝCH DNECH. V jejich rámci se konaly koncerty, defilé módy, výstava obrazů a expozice představující družební město Příbram.
- 19. dubna 2001 si československý čtrnáctideník SATELLITE 1-416, který vychází v kanadském Torontu, připomíná, že před deseti lety vyšlo první číslo Satellitu. Bylo to přesně v dubnu 1990. ČSÚZ přeje jeho vydavateli a redaktoru Aleši Březinovi hodně zdu v dalších letech.
- 21. dubna 2001 se konala ve Vídni v Rakousku valná hromada Divadelního ochotnického spolku VLASTENECKÁ OMLADINA. Z voleb vzešel nový výbor v tomto složení:

Anna Vaňurová - předsedkyně
Luboš Tobrman - místopředseda
Alena Tobrmanová - jednatelka
Petr Beran - pokladník

Josef Boček ml. - zástupce pokladníka.

Dosavadní předseda Josef Boček st. byl jmenován čestným předsedou.

- 21. dubna 2001 se sešli v bratrském kostele v Nelsonville ve státě Texas potomci LEŠIKAROVY a ŠILAROVY rodiny. Přinesli si staré fotografie, alba, knihy a další věci, které upomínají jejich předky. Jim Woodworth jim vysvětlil rodokmeny Šilarovy, Lešikarovy a Jiráskovy rodiny.
- 24. dubna 2001 se konalo na velvyslanectví České republiky v Záhřebu setkání Václava KLAUSE s představiteli české menšiny v Chorvatsku. Příležitostí byla oficiální návštěva předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Václava Klause v Chorvatsku a jeho jednání s předsedou chorvatského parlamentu Zlatkem TOMČIČEM.
- 24. duben 2001 se na celém světě slaví jako Mezinárodní den skautů a skautek. V České republice si tento svátek řadou akcí připomnělo i na 55 tisíc českých skautů všech věkových kategorií: vlčata, světlušky, skauti pozemní a vodní, roveři i činovníci.
- 26. dubna 2001 se konala v chorvatském Daruvaru volební valná hromada Svazu Čechů v Republice Chorvatsko. Představitelé 22 krajanských spolků (besed) na ní zvolili předsedu Svazu Čechů, nové předsednictvo a členy dozorčího výboru a jejich náhradníky. Valné shromáždění projednalo a schválilo změny stanov Svazu.
- 28. dubna 2001 uspořádala Česká beseda Končenic DÍVADELNÍ VEČER. Na programu byly divadelní hry „Rozmysli si Mařenko“ a „Lhář a jeho rod“.

Otiskli nám v časopise ASTRO

Krajané si naši pozornost zaslouží

Československý ústav zahraniční je nezávislé, nevládní, neziskové, nepolitické, kulturně a humanitárně zaměřené občanské sdružení. Jeho založení 20. prosince 1928 bylo jednou z akcí jubilejních oslav 10. výročí trvání republiky. U zrodu Československého ústavu zahraničního stály osobnosti, jakými byly prezident republiky Tomáš G. Masaryk a Msgr. Jan Šrámek, tehdy ministr práce a sociální péče.

Prezident Masaryk proto, aby se odvětil krajanům – Čechům a Slovákům ve světě – za podporu, kterou mu v mnoha formách poskytl v době politického zápasu za vytvoření samostatného československého státu.

Monsignora Jan Šrámek proto, že do jeho resortu patřila většina otázek imigračních a emigračních, transfér důchodů a podpor, regulace naplňování kvót pracovních povolení do zahraničí a v širším slova smyslu morální a materiální podpora organizací, které spolupracovaly s československým zahraničím.

Československý ústav zahraniční vznikl jako zastřešující organizace všech českých, moravských a slovenských organizací a spolků podporujících Čechy, Moravany, Slezany a Slováky a jejich spolky ve světě. Měl za úkol komplexně organizovat, zabezpečovat, evidovat, studovat procesy a problémy emigrace a reemigrace, koordinovat péči a spolupráci v zájmu krajských komunit, a to z pověření a v zájmu státu. Všechny dřívější organizace se staly kolektivními členy Československého ústavu zahraničního a jeho prostřednictvím se i nadále podílely na péči o krajany. V průběhu své více než sedmdesátileté historie prošel složitým úsekem dějin. Někteří údobí se existence ústavu dotkla méně, některá citelněji. Velmi složitým údobím existence bylo období po únoru 1948 trvajícím až do roku 1989, v němž v letech 1961–1989 byl ústav přímo podřízen státu

a včleněn do vnitřní organizace ministerstva zahraničních věcí. Již více než deset let pracuje Československý ústav zahraniční opět podle kréda, které mu před sedmdesátí léty ukládalo v péči o krajany „nerozlišovat mezi různými přesvědčeními náboženským nebo politickým, neuznával rozdíly třídních, stavovských a stranických“. Od 1. ledna 1990 se znovu otevřel registr individuálních a kolektivních domácích a zahraničních členů. Dnes má ČSÚZ velký počet přátel, kteří jej podporují, aniž jsou členy.

ČSÚZ měl celkem třináct předsedů. Prvním z nich byl univerzitní docent JUDr. Jan Auerhan, třináctým současným předsedou ústavu je Jaromír Štápa. V letech 1990–1992 byl čestným předsedou kancléř Karel Schwarzenberg. Kromě zmíněných jmen nalazeme v členských řadách ČSÚZ v minulosti a v současnosti jména jako Alois Jirásek, Tomáš Bala, Petr Zenkl, Vojta Beneš, Karel Baxa, Jan Masaryk, Hubert Ripka, Milada Horáková, Marie Majerová, Vítězslav Nezval, Fráňa Šrámek, Jaroslav Seifert, Olga Scheinpflugová, Jiřina Bohdalová, Radovan Lukavský, Miloš Nesvadba, Karel Hábl, Karel Souček, Adolf Born, Pavel Brom, Adolf Hoffmeister, Josef Vajce a další. Členem ČSÚZ je i generální vikář pražské diecéze Jaroslav Škarvada. Mezi zahraničními členy to byli a jsou Vladimír Kabeš, Mojmír Povolný, Vladimír Škulina, Hana Gerzaničová-Honsová, Jan Auerhan, Daniel Borsuk, Karel Matal, Antonín Měštin, Miloslav Rechcigl, Miroslav Janeček a další. Členem ČSÚZ jsou mnozí bývalí i současní ministři, senátoři a poslanci Parlamentu ČR.

Československý ústav zahraniční má v adresářích krajských spolků a krajských osobností na tisíce jmen. S převážnou většinou spolků udržuje kontakty, s mnohými realizuje každoročně několik projektů péče a podpory dané komunity.

Ve světě je přes dva miliony krajanů – ti si naši péči, podporu a spolupráci zaslouží.

Josef Kolínský, ředitel ČSÚZ

Lidice 2001

Dne 4. června 2001 bude v Muzeu středního Pootaví ve strakonickém hradě zahájen již 29. ročník Mezinárodní dětské výtvarné výstavy - LIDICE 2001. Výstava potrvá do 22. července 2001.

Rok 2001 je rokem nového století, ale také i tisíciletí. Byl vyhlášen rokem „Mezinárodního dialogu mezi civilizacemi“ a témata letošního roku byla opět rozsáhlá (např. „Jaké jsou vzdálené krajiny?“, „Přijel k nám cizinec z daleké země, jak jsme ho přivítali, co nám vyprávěl“, „Obrázek mé země, mého města nebo vesnice, pro chlapečka či holčičku, kteří žijí někde hodně daleko“ apod.). Samozřejmě platilo a platí nadále základní téma výstavy, a to je život dětí a vše, co je obklopuje. Tato témata se ve velké většině na výstavě pravidelně objevují.

Na letošní výstavě si budeme moci prohlédnout práce dětí z 69 zemí, včetně té naší. Na výstavu přišlo cca 10 000 prací z ciziny, výtvarná díla byla ovšem vybrána asi z 8 000 prací. Porota vybrala pro výstavu 910 výtvarných exponátů dětí ze zahraničí, nejlepším z nich udělila 88 medailí „Lidická růže“. Toto nejvyšší ocenění obdržely země: Rumunsko, Rusko, Polsko, Seychelles, Bulharsko, Turecko, Indie, Lotyšsko, Litva, USA, Albánie, Bělorusko, Irán, Pakistan, Mongolsko, Srí Lanka, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Rakousko, Izrael, Německo, Řecko, Spojené arabské emiráty, Uzbekistán, Uruguay, Indonézie, Argentina, Jižní Korea, Gruzínsko, Brunei - Darussalam, Kypr, Itálie, Chorvatsko, Ukrajina, Makedonie, Malajsie, Thajsko, Španělsko, Vietnam, Ekvador a Egypt.

Nejkvalitnější byly kolekce ze Srí Lanky, Thajska, Jižní Koreje, Gruzínska, Ukrajiny, Turecka, Běloruska, Maďarska, Indie, Slovenska, Lotyšska a České republiky.

Na výstavě ve Strakonících uvidíme celkově 1 508 exponátů, z toho 598 prací je z České republiky. Na letošní výstavě spatříme výtvarné práce z oboru malba, kresba, grafika, keramika, práce ze dřeva, papíru a kovu, dále hračky, loutky, textil a fotografie. Celkově bylo uděleno 136 medailí „Lidická růže“.

Za Českou republiku obdržely za výtvarnou práci ve vyjmenovaných oborech nejvyšší ocenění medaili Lidická růže tyto školy: Mateřská škola Tábor, Sokolská ul., ZŠ Volyně, Školní ul., 2. ZŠ Hořovice, Jiráskova ul., ZŠ Praha 5 - Lužiny, Bronzová ul., 15. ZŠ s rozšířenou výtvarnou výukou T. Brzkové, Plzeň, ZUŠ Strakonice, ZUŠ Plzeň, Jagellonská ul., ZUŠ Jeseník, ul. 28. října, ZUŠ Opať Konráda, Praha 5 - Zbraslav, ZUŠ Most, Moskevská ul., ZUŠ Český Krumlov, Kostelní ul., ZUŠ J. Koubka, Blatná, ZUŠ Nymburk, Palackého ul.,

ZUŠ Mšeno u Mělníka, Nádražní ul., ZUŠ Olomouc, Pionýrská ul., ZUŠ Be-
roun, Husovo nám., ZUŠ Opava, Solná ul., ZUŠ Šternberk, Olomoucká ul., Zvlášt-
ní škola Český Krumlov, Kaplická ul., Pomocná a zvláštní škola Vsetín, Strmá
ul., Dětské centrum Arpida České Budějovice, Ústav sociální péče Mačkov,
Ústav sociální péče pro mentálně postižené Strakonice, Tovární ul., „Jitro“, sdru-
žení rodičů a přátel postižených dětí Olomouc, Mozartova ul., Gymnázium Stra-
konice, Máchova ul., Výtvarný spolek „Hruška“ Praha 5, Janáčkovo nábřeží.

Soutěže se zúčastnilo 87 českých škol s 2 003 výtvarnými exponáty.

Na letošní výstavě obeznámíme návštěvnickou veřejnost s pracemi dětí
z Poradny pro uprchlíky - Českého Helsinského výboru, ale také s výtvarnými
pracemi dětí z Romského centra R-Mosty z Prahy 5, Holečkova ul.

Můžeme spolehlivě říci, že o výstavu je stabilní zájem a počty dětí
ze zahraničí i z našich škol jsou ustálené. Poprvé též spatříme na výstavě vý-
borná výtvarná díla z Jižní Koreje, Francie, Peru a Izraele.

Hlavním organizátorem výstavy je Nakladatelství Mladá fronta, a. s.
a stálými sponzory výstavy jsou Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství,
mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zahraničních věcí, Česká komise
pro spolupráci s UNESCO, Obecní úřad Lidice, Československý ústav zahra-
niční a Muzeum středního Pootaví Strakonice.

Doufáme, že pro návštěvníky bude pohled na dětské obrázky a další
výtvary příjemným pohazením a zajímavou podívanou.

*Mgr. Lubica Riedlbauchová
komisařka MDVV Lidice*

60. výročí uzavření českých škol ve Vídni nacisty v roce 1941

Okupací Rakouska hitlerovským, nacistickým Wehrmachtem v březnu
roku 1938 skončila etapa „zlatého věku“ českého školství ve Vídni za vedení
Školského spolku „Komenský“. Nad celou českou a slovenskou menšinou
ve Vídni, v Rakousku, se začaly stahovat těžké mraky, které pro Čechy a Slo-
váky nevěstily nic dobrého. Vedoucí činovníci všech menšinových spolků a or-
ganizací se snažili udržovat při kontaktech s nacistickými úřady pokud mož-
no pro celou menšinu přijatelný modus vivendi. Avšak naděje na další klidný

život byly minimální. Následkem krize v ČSR, kterou němečtí nacisté ve spolupráci s českými Němci - Henleinem a jeho nohsledy - soustavně vyprovokovali, se situace vídeňských Čechů a Slováků přiostrhovala. Po mnichovské dohodě čtyř velmocí, která přivodila okleštění Československa, politický tlak na českovídeňskou menšinu ze strany nacistů poněkud ochabl, ale nezmezil.

Mnoho profesorů reálky, reálného gymnázia a obchodní školy odešlo do Československa. Na počátku školního roku 1938/39 byly výnosem nacistických úřadů reálka a reálné gymnázium zrušeny a přeměněny na tzv. vyšší školy pro chlapce a dívky. Zatímco studenti reálného gymnázia byli převedeni do školní budovy ve Vídni 16, Herbststrase 104 do Kroftovy školy, byly studentky bývalé reálky sloučeny se studentkami bývalého reálného gymnázia ve Vídni 3, Sebastianplatz 3. Tato změna se týkala ročníků 1924 a mladších. Ročníky 1921, 1922 a 1923 dožívaly v typu reálky, resp. reálného gymnázia, tedy v ústavech, kde začaly studovat.

Vlivem rušné politické situace, počínaje rokem 1939 likvidací Československé republiky nacisty v březnu téhož roku a přepadem Polska nacistickým Wehrmachtem na počátku září, panoval v životě vídeňských Čechů relativní klid. Byl to ovšem jen zdánlivý klid před blížící se bouří. Za daného stavu proběhly na obou ústavech - reálce a reálném gymnázium - obligátní maturitní zkoušky ročníků 1921 a 1922. Tvrdým zásahem bylo zabránění školní budovy reálky ve Vídni 16, Herbststrase 104 v létě roku 1940 nacistickým německým Wehrmachtem za účelem zřízení vojenského lazaretu. Chlapecké žactvo od primy až po septimu a maturitní ročník reálky 1941 byly převedeny do školní budovy ve Vídni 3, Sebastianplatz 3, kde byly již umístěny všechny třídy tzv. Vyšší školy pro dívky a maturitní ročník reálného gymnázia 1941.

Na začátku školního roku 1940/41 byl nacistickými úřady pro celou školu dosazen německý ředitel dr. Alexander Ritschny a jeden profesor němčiny dr. Dworschak, oba nacisté, jako dohled v české škole. Přesto, že prostory školní budovy, počínaje třídami a různými učebnami, byly žactvem doslova přeplněny, probíhal vyučovací proces celkem hladce. V červnu 1941 nastoupily maturitní ročníky reálky a reálného gymnázia ke zkouškám dospělosti a tím zakončily své studium.

V červenci roku 1941 byly výnosem nacistických úřadů všechny české školy ve Vídni, obecné, hlavní, reálka, reálné gymnázium, obchodní škola a škola pro ženská povolání, uzavřeny. Tento bezohledný politický zásah, který byl jen začátkem a částí plánů nacistů jak likvidovat český živel ve Vídni, postihl celou menšinovou společnost krutě, nejvíce ovšem děti a mládež školní docházkou povinnou, stejně i studentstvo středních škol. Studenti s protek-

torátní příslušností mohli pokračovat ve studiu na středních školách v Praze, říšskoněmečtí státní příslušníci české národnosti nikoliv. Na tyto studenty čekalo nasazení ve válečném průmyslu, aniž by mohli svá středoškolská studia dokončit.

*Architekt D. I. Ota Češka
předseda Menšinové rady české
a slovenské větve v Rakousku*

Převzali jsme z domácího tisku

Poslední slovo

Radok a syn

Toreza Boučková

Když jsem před pár lety četla knížku Zdeňka Hedvábného ALFRÉD RADOK s podtitulem Zpráva o jednom osudu, hrozně mě to vzalo. V Radokově životě bylo zkoncentrované všechno zlu světa minulého století: tragédie Židů, tragédie (s mezihrami) rvářčích lidí v komunistickém režimu, tragédie umělce v emigraci. A smrt - ze stesku po domově. O jeho divadelních inscenacích, o jeho Laterné magice si můžu nechat jen snít. Zůstaly filmy: krásný a milý Dědeček automobil a Daleká cesta. Tu jsem viděla jen jednou, jen v televizi. A nevlm, jestli kdy někdo silnější film o holocaustu natočil... Zůstala žena a děti.

Syn David, režisér. Když si dítě vybere povolání výjimečného otce, je to vždycky moc těžké. Nemí jiného srovnání. Pořád a pořád jen s tím otcem... Já jsem viděla v Národním nejdřív jeho režii Bergovy opery Wozzeck. A byla jsem úplně vedle - především z toho, co všechno se dá jednoduchými prostředky vyjádřit. Když budu psát jen o režii

a pomínu muziku a skvělé pěvecké (ale i herecké!) výkony, žasnula jsem, jakými vlastně filmovými detaily a střihy a postupy se David výsostně divadelně vyjádřil! Že se mi to moc líbilo, to se snad nedá při takhle depresivním titulu ani fikt: byla jsem zničená z tématu, šťastná z provedení, byla jsem zasažená zážitkem, hluboce uměleckým! Teprve pak jsem se dostala na operu Šostakovičovu a dělo se mi podobně...

Toho letošního dubnového odpoledne, kdy se v Národním udělovaly ceny Alfréda Radoka, seděla v první řadě bělovlasá paní, Radokova žena a Davidova maminka, Marie. Všechno utrpení i radosti, které její muž prožíval, sdílela s ním. Také s ním tvořila, pracovala, odešla do ciziny, vychovala děti. Byla s ním do posledního okamžiku, kdy ho ve Vídni, kam Alfréd Ra-

dok odmítl letět tetadlem, protože nechtěl absoltovovat přelet Československa, postihl další, už několikrát srdeční infarkt, ten poslední. Protože vlast byla tak blízko a tak nedostupná a krutí! Protože v ní byl spolu s celou rodinou odsouzen pro trestný čin opuštění republiky (bez povolení úřadů) k odnětí svobody. Soud také uložil trest propadnutí veškerého majetku, neboť ten působil bezprostředně, když odnětí svobody nebylo možné pro nepřítomnost vykonat...

Marie Radoková musela být to odpoledne šťastná za oba, muže i syna. A byla jistě i pobavená, když herci HaDivadla pojali tu slavnost jako parodii na úředníky. Nemohli ve stolku najít ceny, lejstra s výsledky tipování divadelních kritiků se jim pletly a padaly (posbíral jim je ze země ministr kultury), nutili oceněné jít po vymezené trase a neodchylovat se od ní, sami sebe si na scéně fotili... A cenu Alfréda Radoka za nejlepší inscenaci minulého roku předali... Davidu Radokovi! Zasloužené.

Pondělí 30. dubna 2001 LIDOVÉ NOVINY

Rádio Svobodná Evropa slavilo 50. narozeniny

PRAHA - Rozhlasová stanice Svobodná Evropa (RFE) včera oslavila padesáté výročí své existence. Rádiu, které sehrálo významnou roli v šíření demokratických myšlenek během totalitního režimu, popřál k významnému jubileu prezident Václav Havel i jeden z jeho zakladatelů Pavel Tigrid.

„Udržuje vysokou latku profesionální žurnalistiky, nezávislosti politické publicistiky, analytického nadhledu, věcnosti,“ řekl o Svobodné Evropě ve svém projevu Havel. „To je velice důležité v těchto dramatických dobách, kdy můžeme sledovat bulvarizaci novin, povrchnost či ledabylost,“ dodal Havel, který za bývalého režimu na Svobodné Evropě publikoval.

Rozhlasovou stanicí, jejíž signál totalitní režim úmyslně rušil, založila vláda Spojených států v roce 1949. Do tehdejšího Československa začala Svobodná Evropa vysílat v roce 1950.

Ke konci osmdesátých let zveřej-

ňovala redakce rádia seznam lidí, kteří podepsali dokument Charta 77. V něm jeho autoři odmítali diktaturu komunistického režimu, a listina se proto stala symbolem odporu proti tehdejší socialistické vládě. Na rozdíl od oficiálních médií Svobodná Evropa také informovala o protestních demonstracích v centru Prahy. Zásadní význam měla i v rozhodujících dnech listopadu 1989. Dnes v Praze sídlí ústředí celosvětové redakce v budově bývalého Federálního shromáždění. Stanice Svobodná Evropa se stala součástí veřejnoprávního rozhlasu a vysílá na frekvenci Českého rozhlasu 6.

Téměř deset let po sametové revoluci vysílání RFE z Prahy vyvolalo diplomatickou roztržku, když česká vláda protestovala proti zahájení vysílání do Iráku a Íránu, zatímco Spojené státy je podporovaly.

Kongres USA přestal stanici financovat v roce 1996. Od té doby její provoz hradí české a americké nadace.

ona, čtk

Sobota 5. května 2001 **LIDOVÉ NOVINY**

Převzali jsme z krajanského tisku

Karas: „Krajany neopijeme rohlíkem“

Čechoameričané, které komunistický režim připravil o majetek, se polovičatým přístupem českého státu cítí být diskriminováni. Opakovaně se obražili na předsedu podvýboru Poslanecké sněmovny pro styky s krajany, poslance KDU-ČSL Jiřího Karase, aby podpořil jejich požadavek na prodloužení lhůt pro podání nároků na vrácení zabaveného majetku.

„I když jsme v parlamentu prosadili zákon dvojího občanství i pro Čechoameričany, Zemanova vláda je zřejmě pořád považuje za občany druhé kategorie,“ uvedl poslanec Karas. Poukázal na to, že jednak nebyl doceněn význam exilu pro znovu nabytí naší svobody, a jednak byl podceňen jeho vliv na americké i mezinárodní instituce.

Před několika dny se spolupředseda Komise pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, republikánský poslanec za stát New Jersey Christopher H. Smith, spolu s dalšími členy komise a zároveň americkými kongresmany a senátory obrátili i na místopředsedu vlády CR Pavla Rychetského:

„Když česká vláda uznala nespravedlnost spáchané na československých občanech v období 1941-1945 a 1948-1990, a když uznala, že má morální závazek napravit tyto nespra-

vednosti formou restituce nebo odškodnění, pak je zcela svévolné a diskriminační odeprít nápravu těm, kteří se stali občany Spojených států.“

Američané žádají pro své spoluobčany českého původu jasné stanovení lhůt, do kdy mohou uplatnit nároky. „Spravedlivé a rychlé vyřešení restituci je velmi důležité nejen pro krajany, ale i pro Českou republiku. Budeme-li teď používat dvojitý metr, zaplatíme v budoucnu náhrady z peněz daňových poplatníků. Další na řadě je totiž Evropský soud pro lidská práva,“ varuje Karas.

Po nedávných jednáních v USA poslanec Karas ještě připomíná, že druhým boľavým místem ve vztazích mezi krajany a českým státem je novela volebního zákona: „Čechoameričané píší šéfovi PS Václavu Klausovi i mně, aby jim byla umožněna volba korespondenční formou.“

I tady podle Karase zůstává česká vláda v půli cesty, když navrhla volbu na zastupitelských úřadech, ale nevzala v potaz, že úsilíkilometrové vzdálenosti mnoha krajanům stejně neumožní volit. „Krajané mají nejen dlouhé prsty, ale také mohou pro svou vlasti mnoho udělat. Rozhodně se nám vyplatí, když jim vyjdeme vstříc,“ dodává poslanec Jiří Karas.

FERDINAND PEROUTKA

Americké listy
čtvrtek, 19. dubna 2001

Rychetský: Majetek krajanů již restituovali jejich příbuzní

PRAHA, 6. dubna (ČTK) – Český stát nemůže vrátit majetek krajanům žijícím v USA, protože ho podle vicepremiéra Pavla Rychetského již restituovali jejich příbuzní. Rychetský tak reagoval na dopis, který mu zaslal Helsinský výbor amerického Kongresu.

Problém se státním občanstvím, kterým je vydání majetku podmíněno, podle vicepremiéra padl po vypovězení naturalizační dohody s USA. Ta bránila americkým krajanům získat české občanství.

Podle dopisu se na Helsinský výbor obrátili se žádostí o pomoc desítky jednotlivců, kterým úřady nebo soudy odepřely právo na restituci majetku, protože neměli české občanství. V některých případech úřady dokonce majetek pro-

dualy, ačkoli jejich původní vlastníci si ho ještě stále nárokovali, uvedl výbor.

Český Ústavní soud i Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku podle Rychetského konstatovaly, že český restituční zákon není diskriminační a že může vázat restituce na státní občanství. Vicepremiér však připustil, že v Americe mají názor opačný.

„Ale já nemohu než respektovat rozhodnutí federálního shromáždění, které roce 1991 rozhodlo, že bude státní občanství jednou z podmínek restituci,“ řekl. Nyní ho podle něj může získat každý. Problémem však zůstává to, že stát již tento majetek nemá, dodal vicepremiér.

Úryvek z knihy

*Jan Filípek: Odlesky dějin československého exilu
(vydáno v Praze v roce 1999 vlastním nákladem autora)
I. část: str. 54 - 57*

Po odchodu z domova byl uprchlík vystaven zvyklostem, civilizačnímu vlivu, a občas velmi těžko přijatelnému tlaku. Všichni museli projít údobím, kdy si uvědomili, že tohle je cena, kterou je nutno zaplatit. Skutečnost zrušení vlastní identity. Kdesi jsem si tehdy napsal: „Čas utíká, ale stále se zdráhám myslet na budoucnost. Tyto myšlenky jsou zadržovány pochybností, strachem, nejistotou. Proti vši logice a zdravému rozumu se moje mysl stále vrací do Prahy. Proces odloučení od minulosti probíhá pomalu. Skoro každý večer musím myslet na domov. Utápím se v kategoriích štvanců před zákonem, bezdomovce, pária, věčného žida. Z hlediska dnešní Prahy jsem jen to, co smetla historie na smetiště dějin. Jak jsem se do toho vlastně dostal? Kde jsem udělal chybu? Z čeho mohu být obviněn? Uhýbám odpovědnosti sám za sebe? Věřil jsem špatným věcem? Konečně vyplynula na povrch ta pravá odpověď. Nejsem schopen vpravit se do nové situace, třebaš bych si to přál.“

Nuže, co dál?

Setrvat a usadit se v Německu na sklonku čtyřicátých let takřka nepřípadalo v úvahu. Nejen proto, že Německo bylo přečpané německými uprchlíky a uprchlíky vůbec. Nejen proto, že většinou leželo dosud v troskách - jako důsledek spojeneckého bombardování a bojů v závěru války. Byla to především země, jejíž koncentrační tábory byly dosud v čerstvé paměti, i mé vlastní paměti a zkušenosti, země, která za posledních tisíc let nebyla právě vřelým přítelem Čechů. - Ale kam se vrátit?

Zbytek Evropy byl rovněž přeplněn a naplněn hospodářskými problémy a nedostatky, (které sice brzy odstraní právě se rozjíždějící Marshallův plán, ale to uprchlík roku 1948 nemohl ještě vidět, ani vědět, ani tušit). Evropa poválečných let nabízela jen velice přízemní existenční možnosti, příležitostnou práci, hlavně práci technicky specializovanou, možnost přiznání se - Německo trpělo silným nedostatkem mužů vybitých na frontách a dosud v zajateckých táborech - v každém případě zůstával nepopiratelný fakt: Žít zde jako cizinec a zůstat tu cizincem až do smrti.

Tisíce odešly do nejrůznějších zemí v Jižní Americe, protože jejich přistěhovalecké procedury byly nejjednodušší a hlavně znamenaly okamžitý, či

téměř okamžitý, odjezd z uprchlického lágru. Netrpělivost těchto tisíců se v nových zemích ustálila a většina těchto tisíců si pak našla cestu do USA - jejich původní cíl.

Jako blahovolná země se ukázala Kanada, ovšem jen pokud šlo o lidi obdařené řádným svalstvem. Kanada potřebovala zemědělské dělníky, dřevorubce a horníky. Každý „legální přistěhovalec“ do Kanady byl teoreticky povinen pracovat jeden rok v zaměstnání, pro které ho Kanada v Evropě, stejně teoreticky, získala. Pokud vím, většina Čechů byla schopna nalézt si v Kanadě okamžitě po příjezdu jinou alternativu. Když ne okamžitě, tak rozhodně dříve než po odsloužení smluvního roku. Na druhé straně opět jen svědčí pro Kanadu, že když kanadský zaměstnavatel zaručil uprchlíku zaměstnání, žadatel dostal svá přistěhovalecká víza bez dalších průtahů. Další tisíce, jen z tohoto důvodu, zvolily za svou novou vlast Kanadu a přistěhovanci se stali po čase spokojenými domorodci.

K cestě do Austrálie existovaly dvě formy emigrace. Austrálie se tak stala další cílovou zemí československých uprchlíků. Pro ty, kdo měli dost vlastních prostředků, nestály v cestě do Austrálie žádné překážky. Pro zbytek, a samozřejmě většinu, která potřebovala někoho k úhradě cesty na vzdálený kontinent, a roku 1948 značně vzdálenější než dnes, nezbylo než se ještě v Evropě zavázat dvouletou pracovní smlouvou. Neznám jiné případy takových smluv než k nekvalifikované manuální práci. Teprve po uplynutí těchto dvou let se mohl nový australský usedlík vydat vlastní cestou a hledat štěstí a uspokojení podle svých představ. - A opět, mnozí Češi po příplutí do nové vlasti záhy našli cestu jak se vyhnout tomu dvouletému závazku. Austrálie se ukázala jako příklad ráje s rozkošnými plážemi a podle názoru autora - s nejlepším pivem na světě. Další tisíce uprchlíků z Československa tudíž zamířili do Austrálie a naprostá většina se stala hrdými občany své nové vlasti.

Ale zemí zaslíbenou těchto původně usedlých občanů, z nichž doba učinila nedobrovolné nomády, byly Spojené státy, USA. Samozřejmě, předválečné přistěhovalecké kvóty, byť na tom Čechoslováci co do počtu byli lépe než třeba Italové, byly obsazeny na léta dopředu a mimo ně nebyla naděje. Situaci změnil ještě roku 1948 Trumanův Zákon o bezdomovcích (Displaced Persons Act), který situaci zásadně změnil. Možnost existující až do oné chvíle jen pro politické prominenty anebo vědecké kapacity, se náhle rozšířila.

Tento zákon umožnil 216 000 uprchlíkům z Evropy legální příjezd do USA mimo zákonem stanovené kvóty. Každý aplikant musel mít v USA

ručitele, který byl občanem, či alespoň trvalým rezidentem Spojených států, a který na sebe vzal právní a finanční odpovědnost za přistěhovalce po jeho příjezdu do Států. Vzhledem k okolnostem byl tento požadavek formální maličkostí, se kterou si každý věděl rady.

Fond pro československé uprchlíky, vedený bývalým čs. velvyslancem v Organizaci spojených národů dr. Jánem Papánkem, umožnil tisícům Čechoslováků začít nový život v USA prostě tím, že opatřil tisíce affidavitů, zmíněných právních záruk, za uprchlíka v USA. Obdobně se zachovaly české katolické organizace a další, zvláště církevní, instituce, které bez váhání podaly pomocnou ruku, ačkoli jejich církev často v Československu vůbec neexistovala a nejednalo se tedy o pomoc bratrům ve víře (třeba Kvakeři), ale o akt čistého křesťanského milosrdenství.

Co zbývá dodat? Že se tisíce a tisíce Čechoslováků stalo nadšenými, loajálními a hrdými Američany, většina tak rychle, jak jim to podmínky přistěhovalce zákona dovozovaly.

Právní okénko

Vyvlastnění podle českého práva

Podle Listiny základních lidských práv a svobod je v České republice možno vyvlastnit nebo nuceně omezit vlastnické právo jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

Jediným zákonem, který umožňuje vyvlastnění, je stavební zákon. Dle něho lze vyvlastnit nebo vlastnická práva k pozemkům a stavbám omezit rozhodnutím stavebního úřadu a to jen ve veřejném zájmu pro uskutečnění konkrétně vyjmenovaných staveb nebo provedení potřebných opatření. Důvodem pro vyvlastnění je proto provedení veřejně prospěšné stavby podle schválené územně plánovací dokumentace, vytvoření hygienických, bezpečnostních a jiných ochranných pásem a chráněných území a pro zajištění podmínek jejich ochrany. Dalším důvodem může být provedení asanace sídelního útvaru nebo jeho asanačních úprav, vytvoření podmínek pro umístění nebo řádný provoz zařízení státní pozorovací sítě, kterou se zjišťuje stav životního prostředí. Vyvlastnit lze i pro účely vymezené

zvláštními zákony. Těmito zákony jsou zákony týkající se především vojenských záležitostí.

Veřejný zájem na vyvlastnění musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení a musí jej samozřejmě prokázat ten, který o vyvlastnění žádá.

Veřejným zájmem proto nemůže být zájem nějakého soukromoprávního subjektu, například společnosti, která chce v daném území vybudovat svůj podnik. I když tento podnik by přinesl pracovní možnosti okolnímu obyvatelstvu, je třeba vycházet z toho, že dotyčná obchodní společnost nesleduje ani tak prospěch okolí, jako zájmy svých akcionářů nebo společníků.

Jediným případem, kdy veřejný zájem je totožný se zájmem konkrétní osoby, je vytvoření podmínek pro nezbytný přístup k pozemku a stavbě. V souvislosti s majetkovými restitucemi totiž vznikla celá řada neřešitelných situací, kdy byla například vrácena stavba, ale pozemek nikoliv anebo byl pozemek obklopen jinými, takže na něj nebyl možný přístup. V takovém případě je možno vyvlastnit buď část sousedních pozemků, zřízení přístupové komunikace anebo zřídit břemeno spočívající v právu průchodu a průjezdu.

Vyvlastnit lze jen tehdy, není-li možno cíle vyvlastnění dosáhnout dohodou nebo jiným způsobem. Vyvlastnění musí být v souladu s cíli a záměry územního plánování. Pokud účel, pro který se vyvlastňuje, nevyžaduje vydání územního rozhodnutí, zkoumá se soulad s cíli a záměry územního plánování přímo ve vyvlastňovacím řízení.

Vyvlastnění může být provedeno jen v nezbytném rozsahu. Je-li možno dosáhnout účelu vyvlastnění pouze omezením práva, nelze právo odejmout v plném rozsahu.

Vyvlastnění se provádí za náhradu a náhrada se poskytuje v penězích, pokud zvláštní zákon nepřipouští jiný způsob náhrady jako je například poskytnutí jiného pozemku.

JUDr. PhDr. Oldřich Choděra

Advokátní kancelář

Národní tř. 25 110 00 Praha 1

tel.: 2422 7845, 2421 1604, 2423 6169, 2421 5350

fax: 2423 7421

Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři - červen 2001

3. června 1926 - před 75 lety - se narodil v Plzni publicista, prozaik a satirik, který odešel v roce 1974 do exilu, Jiří HOCHMAN.
Po vystudování obchodní akademie v Praze a po ukončení vojenské prezenční služby pracoval v letech 1950 - 1969 postupně v Obraně lidu, v Rudém právu a v týdeníku Reportér. Jako zahraniční zpravodaj pobýval ve Švýcarsku, ve Francii, na Kubě, v Alžírsku, v USA a v Číně. Po invazi v roce 1968, resp. na počátku normalizace, přišel o práci ve sdělovacích prostředcích, vystřídal několik manuálních zaměstnání a na počátku sedmdesátých let byl i přes rok vězněn. Poté, co těžce onemocněl, mu bylo v roce 1974 povoleno vystěhovat se do USA. Tam přednášel na univerzitě ve státě Ohio.
7. června 1916 - před 85 lety - se narodil v Brně publicista a novinář Vladimír FLEISCHER, exulant od roku 1948 v USA. Vladimír Fleischer vystudoval práva v Praze a ve Vídni. Absolvoval též hudební a dramatickou konzervatoř v Praze. Na počátku války v letech 1939 - 1942 pracoval jako advokátní koncipient, v letech 1942 - 1945 byl členem činnohry ND v Brně, ale po válce vstoupil do diplomatických služeb MZV a jeho první zahraniční post byla funkce obchodního přidělence na čs. zastupitelském úřadě v New Yorku. Právě z této funkce emigroval. Později vstoupil do služeb U. S. Information Agency, kde pracoval v letech 1951 - 1976 nejprve jako režisér čs. vysílání Hlasu Ameriky a později jako spolupracovník a dopisovatel. V letech 1964 - 1967 působil na velvyslanectví USA v Indii a dále ve Vietnamu. Po návratu do USA žil ve Washingtonu, kde od roku

- 1979 vydával pro čs. krajany čtvrtletník ZPRAVO-
DAJ.
14. června 1891 - před 110 lety - se v Kostelci nad Orlicí narodil dr. La-
dislav FEIERABEND, významný představitel exilo-
vé vlády v Londýně a významný pracovník politické-
ho exilu po roce 1948. Zemřel v exilu 15. srpna 1969.
Podrobně jsme o něm psali v krajanském kalendáři
k datu 15. 8. 1999.
14. června 1916 - před 85 lety - se v Martinicích u Votic narodil bás-
ník a prozaik Pavel JAVOR (vlastním jménem Jiří
Škvor). Léta 1943 - 1945 strávil v německém pra-
covním táboře. Po II. světové válce se stal redakto-
rem deníku Svobodné slovo a začal studovat práva
na Karlově univerzitě v Praze. Současně studoval
i filozofii, ale tato studia ukončil pak v exilu
v kanadském Montrealu v roce 1960. Do exilu ode-
šel po únoru 1948. Nejprve žil v SRN, od roku 1950
byl redaktorem a dopisovatelem BBC ve vysílání
pro Československo a pak odešel do Kanady. Tam
byl od roku 1958 lektorem a od roku 1962 profeso-
rem českého a slovenského jazyka a literatury
na Montrealské univerzitě. Svým dílem je Pavel Ja-
vor zastoupen zejména ve dvou analogiích exilo-
vých básníků: v NEVIDITELNÉM DOMOVU, kte-
rý vyšel v roce 1954 v Paříži a v ALMANACHU
ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POEZIE, který vyšel v roce
1979 v Mnichově. Je autorem předmluvy ke knize
Oty Hory: Svědectví o puči. Pavel Javor zemřel
v Montrealu dne 22. ledna 1981.
21. června 1921 - před 80 lety - se v Praze narodil básník, překladatel
a publicista Ivo FLEISCHMANN, čs. exulant po srp-
nu 1968.
Ivo Fleischmann po středoškolském studiu, které
ukončil na počátku II. světové války, pracoval v letech
1940 - 1945 v pomocných dělnických profesích.
Po válce pak nastoupil jako redaktor v Nakladatelství
Mladá fronta. V letech 1946 - 1950 působil jako kul-
turní přidělenec na čs. velvyslanectví v Paříži, kde

uplatnil svou znalost francouzštiny a vztah k francouzské kultuře, kterou získal studiem na francouzském gymnáziu. Po návratu z Paříže působil v letech 1950 - 1955 jako přednosta oddělení pro kulturní styky se zahraničím na Ministerstvu kultury v Praze. V letech 1956 - 1964 byl redaktorem Lidových novin. V letech 1964 - 1969 pracoval opět v zahraniční službě jako rada čs. velvyslanectví v Paříži. V roce 1970 se odmítl vrátit do vlasti a ve Francii požádal o azyl.

26. června 1921 - před 80 lety - byla založena v Gorné Orechovici v Bulharsku tělocvičná jednota SOKOL, první na území Bulharska.
30. června 1891 - před 110 lety - se konal v Praze VII. evropský sjezd zahraničních Čechů a Slováků. Příležitostí byla jubilejní výstava v Praze a sjezdu se zúčastnilo na 500 krajanů zastupujících spolky v Evropě. Navrhovatelé sjezdu byly české spolky v Německu (Husité v Brémách, Svornost v Hamburku a Spolek HUS v Hannoveru). Sjezd zasedal v místnostech Řemeslnicko-živnostenské besedy a projednával:
- 1) Obsahovou náplň časopisu VLAST, který vydávalo berlínské ústředí Svazu zahraničních spolků a který byl orgánem všech zahraničních spolků,
  - 2) Každoroční vydávání kalendáře československých spolků,
  - 3) Podporování malých spolků,
  - 4) Podpory cestujícím krajanům,
  - 5) Každoroční uctění památky M. J. Husa v Kostnici
6. července.

Heslo krajan­ského slovníku

Beseda Slovan v Ženevě

Nejstarší krajan­ský spolek ve Švýcarsku

Ve dnech 23. - 25. března 2001 se v Ženevě konaly oslavy 100. výročí založení a nepřetržité činnosti spolku Beseda Slovan, nejstaršího krajan­ského spolku ve Švýcarsku.

K tomuto jubileu vydal spolek ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR v Praze knížku „CESTAMI DEMOKRACIE“, v níž je na 116 stránkách v sedmi kapitolách zpracována minulost i současnost krajan­ského spolku Beseda Slovan. Publikace je vcelku bohatě ilustrována. Jako autor publikace je uveden PhDr. Stanislav Brouček, CSc.

Český spolek BESEDA SLOVAN založili řemeslníci, dělníci a úředníci, které cesta za lepším živobytím přivedla v minulém století do Švýcarska a konkrétně do Ženevy. Jejich počet zpočátku nebyl veliký. Jak uvádějí dokumenty, na ustavující schůzi se sešlo 10 krajanů. Neměl to však být spolek čistě český. Původní název byl ČESKOSLOVANSKÁ BESEDA SLOVAN. Zakladatelé spolku tak „demonstrovali spíše potřebu živého vztahu mezi slovanskými emigranty v Ženevě než politické řešení české otázky v Rakousku-Uhersku“. Prvním předsedou byl Josef Adler, místopředsedou byl Polák Roman Czachowski, jednatelem Václav Pašek a pokladníkem Bohumil Ženíšek. Již v prvním roce činnosti členská základna vzrostla z deseti na osmnáct členů činných a dva přispívající. Počátky spolkového života patřily nedělním setkáním. V létě se přidaly výlety, na podzim a v zimě to byly zábavné večery, taneční zábavy, recitace a přednášení kupletů. „K tomu se družily všelijaké hody, vepřové, jitnicové, silvestrovské, knedlíkové, merendy a jiné obvyklé veselice. V jednatelských zápisech nechyběly odkazy na bankety při různých spolkových oslavách“.

Spolek vytvářel vlastní knihovnu a první darovanou knihou byly „Pražské figurky“ od Ignáta Hermanna. Daroval ji Besedě SPOLEK (KRUH) PŘÁTEL ZAHRANIČNÍCH ČECHŮ V PRAZE, který vznikl z iniciativy Josefa Václava Friče k podpoře zahraničních organizací a pro centralizování jejich vzájemného kontaktu s vlastí. Později jej nahradilo několik dalších domácích organizací s podobnými záměry. Především se jednalo o SDRUŽENÍ ČESKOSLOVANSKÝCH SPOLKŮ ZAHRANIČNÍCH V PRAZE, které vzniklo v roce 1906 a které bylo ovládáno sociálnědemokratickými idejemi a stranou.

Také ženevský spolek Československá beseda Slovan měl charakter sociálnědemokratického spolku. V období 1908 - 1914 se tvář krajanské komunity v Ženevě měnila. Přišli další vystěhovalci, kteří ovlivnili právě sociálnědemokratický charakter spolku a dalším momentem je, že do spolku vstupovali i absolventi škol, zejména škol středních. S blížící se I. světovou válkou stoupla angažovanost proti válce jednak pod vlivem vzniku Roty NAZDAR ve Francii, jednak pod vlivem příchodu prvních politických emigrantů, jakými byli Lev Sychrava a zejména Tomáš G. Masaryk, který přicestoval do Ženevy s dcerou Olgou v lednu 1915. V té době také česká kolonie ve Švýcarsku vydává Manifest Čechů švýcarských, jímž se krajané připojili k proudu usilujícímu o obnovení samostatnosti zemí českých - Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. 23. ledna 1915 se Masaryk zúčastnil oslavy 14. výročí založení spolku Beseda Slovan. Oslava se konala „za přítomnosti 34 krajanů a 2 krajanek ...“. Předsedou spolku v té době byl krajan Josef TOMEŠ. „Po přednášce byl vznesen na krajana profesora Masaryka dotaz, jakým způsobem by česká kolonie v Ženevě mohla přispět k uskutečnění ideálu české samostatnosti. Krajan profesor Masaryk radil, aby Češi ve Švýcarsku se zorganizovali a sbírkami podporovali akci zahájenou Čechy v Paříži a jinde“. Již tehdy krajan Tomeš vyslovil přání, „aby profesor Masaryk vydobyl naši samostatnost ve formě republiky, a v něm že vidíme prvního prezidenta naší republiky.“

Krajané v Ženevě dostali úkol, který jim T. G. M. poradil. Prováděli sbírky a ještě v roce 1915 začal vycházet časopis „ČESKOSLOVENSKÁ SAMOSTATNOST“. 6. července 1915 přijal Masaryk předsednictví při Husových slavnostech v Ženevě. I pak zůstala Ženeva významným střediskem. V říjnu 1918 se tu setkali představitelé emigrace s představiteli domácího vedení zápasu o nezávislost země. Sešli se tu Gustav Habrman, F. Staněk, Karel Kramář, Edvard Beneš, Václav Klofáč, P. Šámal, I. Markovič, K. Svoboda, A. Kalina, Štefan Osuský, L. Strimpl a J. Preiss.

Na snímku členů Besedy Slovan z roku 1918 již bylo 46 členů, z toho 6 žen.

Když vznikla nová Československá republika, krajané řešili problém zůstat nebo se vrátit. Jak již tak věci jsou, mnozí se vrátili, ostatní zůstali. Do ženevské komunity natrvalo přesídlila dcera Tomáše G. Masaryka Olga provdaná za doktora Henry Revillioda. Svatba se konala před Vánoce roku 1920 v Lánech. Další činnost spolku významně ovlivnila i sama skutečnost, že Ženeva byla střediskem mezinárodních organizací, zejména Společnosti národů. Mnozí krajané byli přímo zaměstnanci těchto mezinárodních organi-

zací. Proto Beseda Slovan byla považována i za čelo všech švýcarských krajaných spolků.

Když E. Beneš 8. října 1938 odstoupil z funkce prezidenta, poslali mu ženevští Češi telegram tohoto znění: „V těchto těžkých chvílích pro náš národ vyslovujeme Vám naši oddanost.“ Snažili se o to pak i v celém období II. světové války i přesto, že museli ctít neutralitu Švýcarska. Bylo pro ně však významné, že i po okupaci ČSR zůstal v Ženevě Úřad stálého delegáta Československé republiky při Společnosti národů. Když Francie a Anglie uznaly Československý národní výbor jako nejvyšší orgán československého zahraničního ústředí, byla práce o to snazší. Jediné, co kalilo práci tohoto období, byly vnitřní problémy krajané komunity ve Švýcarsku, které se táhly již od roku 1935. Tyto problémy se nepodařilo po celé období 1939 - 1945 vyřešit. Vztah dvou center - Curychu a Ženevy se vlastně řešil až po válce, protože podněty k účasti krajanů na válečném zápase dávala jiná centra čs. exilu než švýcarská. Ani pak však nebylo snadné urovnat vztahy, protože složitost spíše narůstala. Po únoru 1948 se krajané shodli na rozchodu s politickým režimem ve vlasti. Krajané ve Švýcarsku se za daných podmínek věnovali zejména kulturní činnosti. V politickém smyslu pouze seznamovali švýcarskou veřejnost se situací v komunisty porobené vlasti. Těžce přitom pociťovali, že pouňorovým uprchlíkům bylo Švýcarsko uzavřeno. K dramatickému vzrůstu exilové činnosti došlo až po srpnu 1968. Do Švýcarska přišlo tehdy přes 15 000 Čechů a Slováků. Řada spolků doplnila svou stárnoucí členskou základnu a vznikaly i spolky nové. Dnes jich ve Švýcarsku působí celkem 22 a všechny zastřešuje Svaz spolků Čechů a Slováků ve Švýcarsku se sídlem v Curichu. Spolku Beseda Slovan snad nepatří vedoucí úloha ve Svazu, nikdo mu však nemůže upřít, že je spolkem nejstarším. Nelze mu upřít ani významnou roli, kterou hrál v životě krajané a exilové komunity ve Švýcarsku ve vztahu k nejrůznějším významným momentům dějinného vývoje ve vlasti.

Publikace v podstatě končí rokem 1945. Poválečný vývoj je vměstnán do tří stran textu. Jistě jak Beseda Slovan tak Svaz bude mít zájem později zpracovat zevrubně i toto historické období.

- JK -

V roce 2001 blahopřejeme k narozeninám členům a kandidátům volených orgánů ČSÚZ a dalším členům a přátelům ČSÚZ:

4. června	- prof. PhDr. Josefu FIŠEROVI z Paříže
12. června	- akad. malíři Adolfu BORNOVI z Prahy
13. června	- JUDr. Ivaně SYRŮČKOVÉ z Prahy
15. června	- Evě MARKUSOVÉ - ROUBÍČKOVÉ de MENDEZ z Guatemaly
17. června	- ing. Ivanu TROJANOVI z Prahy
19. června	- prof. ing. Václavu KLAUSOVI z Prahy (60.)
20. června	- dr. Ivanu USTIČOVI z Užhorodu na Ukrajině
21. června	- ing. Liboru KOUCKÉMU z Kladna
23. června	- ing. Miroslavu MENŠÍKOVI z Kunčic pod Ondřejníkem
25. června	- JUDr. Petru ANDRISOVI z Prahy
26. června	- PhDr. Zdeňku OKŮNKOVI z Prahy
27. června	- ing. Václavu ŠTĚPANÍKOVI z Prahy
28. června	- JUDr. Ludvice ČÍŽKOVSKÉ z Prahy

Všem jmenovaným přejeme hodně štěstí, zdraví, pohody a úspěchů v práci i v osobním životě. Všem děkujeme za přízeň a podporu činnosti Československého ústavu zahraničního.

Na Čestném rudoarmějském pohřebišti mají své pomníčky hrdinové Sovětského svazu, generálové, důstojníci, poddůstojníci a vojníní Rudé armády padlí v bojích za osvobození Prahy v květnu 1945. Je to na 500 pomníčků.

Na Pražském válečném hřbitově byly uloženy ostatky příslušníků branných sil Commonwealthu. Je zde celkem 264 hrobů, ve kterých je pochováno 198 příslušníků britských sil, 9 Kanadánů, 2 Australané, 14 Novozélandánů, 19 Jihoafričanů, 1 Ind a 9 Poláků. 13 oběti zůstalo neidentifikováno.

Obsah:

O ČSÚZ jednou větou	1
Událo se v České republice	2
Co, kdy, kde	4
Otiskli nám v časopise ASTRO	7
Lidice 2001	8
60. výročí uzavření českých škol ve Vídni nacisty v roce 1941	9
Převzali jsme z domácího tisku	11
Převzali jsme z krajauského tisku	13
Úryvek z knihy <i>Jan Filípek: Odlesky dějin československého exilu</i> <i>(I. část)</i>	14
Právnícké okénko <i>Vývlastnění podle českého práva</i>	16
Kulatá a polokulatá výročí v krajauském kalendáři - červen 2001	18
Heslo krajauského slovníku <i>Beseda Slovan v Ženevě</i> <i>Nejstarší krajauský spolek ve Švýcarsku</i>	21
Blahopřejeme k narozeninám	24